

Web akadálymentességi kisokos

21. részének teljes szövegű átirata

A nyitóképen a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség (KIFÜ) neve és logója, valamint a „Web akadálymentességi kisokos – 21. rész: A weboldalak billentyűzetes kezelésének alapelvei” főcím, és az „Előadó: Szántai Károly, web akadálymentességi szakértő” szöveg látható. A videó alatt végig az előadó hangja hallható.

A következő képen a „Minden funkcionalitás legyen elérhető billentyűzetről – WCAG 2.1 szabvány 2.1 irányelv” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy felhasználó a laptop billentyűzetén gépel.

Előadó: „Minden funkcionalitás legyen elérhető billentyűzetről” – ennyire egyszerűen fogalmaz a WCAG szabvány 2.1-es irányelve. Ha ugyanis ez az elv nem teljesül, akkor a weboldal egészen biztosan használhatatlan lesz azoknak a felhasználóknak, akik nem képesek, vagy adott szituációban nem akarnak egeret, illetve érintőképernyőt használni. Nekik ilyenkor a billentyűzet lehet az egyik fő alternatíva. Jellemzően billentyűzettel kezelik a weboldalakat azok az emberek, akiknél bizonyos típusú mozgássérülés, kézremegéssel járó betegség, vagy egyéb finommotorikai probléma áll fenn. De nagyon lényeges, hogy billentyűzetet használnak a vak felhasználók, valamint sokan a gyengénlátó felhasználók közül is. Ők azért nem tudják a szem-kéz koordinációt igénylő egeret használni, mert vagy egyáltalán nem látják az egérkurzort, vagy nehezen képesek nyomon követni azt.

A következő képen a „Kisegítő technológiák” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy képernyő-billentyűzet van.

Előadó: Fontos, hogy amikor billentyűzetről beszélünk, akkor nem csak az asztali vagy a hordozható számítógépek hagyományos billentyűzetére, vagy a

mobileszközökhöz csatlakoztatható külső billentyűzetekre gondolunk, hanem azokra a kisegítő technológiákra, alternatív hardver- és szoftvereszközökre is, amelyek áttételesen a billentyűzet működését emulálják.

A következő képen az „Interaktív komponensek” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy táblagép és egy külső fizikai billentyűzet van.

Előadó: A billentyűzetes kezelhetőség kapcsán először azt kell számba vennünk, hogy a weboldalunkon milyen interaktív komponensek és funkciók találhatók, hiszen ezeket kell az egér, az érintőképernyő, és az egyéb beviteli eszközök mellett billentyűzettel is használhatóvá tennünk.

A következő képen egy weboldal képernyőképe látszik, amin vakszövegekkel (halandzsa szöveggel) vannak írva a szövegek.

Előadó: Nézzük például ezt a nagyon egyszerű weboldalt, amin csak sima szövegek és linkek vannak, tehát várhatóan a linkek lesznek a felhasználói interaktivitás célpontjai. Ha a felhasználó aktiválni szeretné valamelyik linket, akkor előbb meg kell mutatnia, hogy melyikre gondol. Ha egeret használ, akkor egyszerűen ráviszi az egérkurzort a kívánt linkre, és kattint. Ha érintőképernyős eszköze van, akkor az ujjával vagy egy érintőceruzával rábök. Ha viszont billentyűzetet használ, akkor a link kiválasztását egy sokkal kötöttebb interakciós folyamattal tudja csak megvalósítani, amit fókuszálásnak hívunk. Ennek során az úgynevezett billentyűfókuszot kell mozgatnia, ami a TAB billentyűvel léptethető előre felé, a SHIFT és TAB billentyűk együttes lenyomásával pedig visszafelé. Addig kell léptetnie a billentyűfókuszot, amíg az rá nem kerül az általa kívánt linkre. A fókuszált linket ezt követően az ENTER billentyű lenyomásával aktiválhatja. Az említett interakciós folyamatot sajnos több akadály is megakaszthatja. Nézzünk meg ezek közül néhányat.

A következő képen a „Nem látszódó fókuszjelzés” szöveg olvasható. Mellette egy olyan fókuszált link látszik a szövegkörnyezetében, ami körül csak egy halvány fókuszjelző van.

Előadó: Az egyik nagyon jellegzetes akadálymentességi probléma az, ha a billentyűfókusz vizuális reprezentációja, az úgynevezett fókuszjelző egyáltalán nem, vagy csak alig látszik az oldalon. Ilyenkor a felhasználó hiába lépteti a

billentyűfókusz, nem látja, hogy az aktuálisan melyik interaktív komponensen áll. Ez körülbelül olyan szintű akadály, mintha eltüntetnénk az egérkurzort a képernyőről, és egy egérrel navigáló felhasználónak így kellene rákattintania valamire.

Fókuszjelzésként bármilyen olyan vizuális effektus használható, ami kellőképpen feltűnő, kontrasztos, és egyértelműen kiemeli azt az interaktív komponenst, amelyik éppen fókuszban van. A böngészőprogramok által biztosított gyári fókuszjelzés sajnos nem mindig felel meg ezeknek a követelményeknek, így érdekesebb egyedi CSS stílussal kialakított fókuszjelzést alkalmazni.

A következő képen az „outline: none” kód látható.

Előadó: A fókuszjelzés teljes láthatatlanságának problémáját jellemzően az outline CSS tulajdonság 0, vagy none értékkel történő definiálása okozza. Tehát ha a weboldalunk billentyűzetes tesztelése során ezt a problémát tapasztaljuk, akkor mindig érdemes átnézni a CSS kódot, hogy nincs-e benne ilyen definíció.

A következő képen az „Ideiglenesen eltűnő fókuszjelzés” szöveg olvasható. Mellette egy weboldal képernyőképe látszik, amin a fókuszjelző előbb egy „Menü” feliratú gombon van, majd a TAB billentyű megnyomása után eltűnik. Újbóli TAB billentyű lenyomásokra még változatlanul nem látszik, majd ismét megjelenik a szövegben lévő linkeken.

Előadó: Az egyik nagyon jellegzetes akadálymentességi probléma az, ha a billentyűfókusz vizuális reprezentációja, az úgynevezett fókuszjelző egyáltalán nem, vagy csak alig látszik az oldalon. Ilyenkor a felhasználó hiába lépteti a billentyűfókusz, nem látja, hogy az aktuálisan melyik interaktív komponensen áll. Ez körülbelül olyan szintű akadály, mintha eltüntetnénk az egérkurzort a képernyőről, és egy egérrel navigáló felhasználónak így kellene rákattintania valamire.

Fókuszjelzésként bármilyen olyan vizuális effektus használható, ami kellőképpen feltűnő, kontrasztos, és egyértelműen kiemeli azt az interaktív komponenst, amelyik éppen fókuszban van. A böngészőprogramok által biztosított gyári fókuszjelzés sajnos nem mindig felel meg ezeknek a követelményeknek, így érdekesebb egyedi CSS stílussal kialakított fókuszjelzést alkalmazni.

A következő képen a „Fókuszálási sorrend” szöveg olvasható. Mellette egy weboldal képernyőképe látszik, amin a TAB billentyű nyomkodásával a fókuszjelző egy „Menü” feliratú gomb, valamint a weboldal szövegében lévő linkek között összevissza ugrál.

Előadó: A következő dolog amire figyelniünk kell, hogy a fókuszálási sorrend vagy más néven tabulátorsorrend mindig logikus legyen, vagyis a billentyűfókusz ne összevissza ugráljon az oldal különböző interaktív komponensei között. Erre bizonyos szintű garanciát nyújthat, ha az interaktív komponensek a kódban és vizuálisan is ugyanabban a sorrendben következnek.

A következő képen a „Fókuszálási sorrend” szöveg olvasható. Mellette egy weboldal képernyőképe látszik, amin a linkek fölött egy sorszám olvasható. Alatta a Firefox böngészőprogram fejlesztői eszköztárának Akadálymentesítés lapfüle, és a Tabulátorsorrend megjelenítése jelölőnégyzet látszik.

Előadó: A tabulátorsorrend tesztelésére például egy jó eszköz lehet a Firefox böngésző webfejlesztői eszköztárának „Akadálymentesítés” nevű lapfülén megtalálható „Tabulátorsorrend megjelenítése” jelölőnégyzet, melynek bekapcsolásával vizuálisan is láthatjuk az egyes interaktív komponensek sorszámát.

A következő képen az „Interaktív-e a felhasznált HTML jelölőelem?” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin színes építőkockák vannak.

Előadó: Ha az eddig elhangzottak ellenére egy általunk interaktívna szánt komponens mégsem kapja meg a fókuszt, akkor arra kell gyanakodnunk, hogy maga a komponens a hibás. Általános érvényű tanács, hogy az interaktív komponensekhez lehetőség szerint mindig a HTML-ben szereplő interaktív jelölőelemeket használjuk, hiszen ezek billentyűzetes kezelhetőségét a böngészőprogramok gyárilag biztosítják. Például a gombokat <button> jelölőelemmel, vagy a választólistákat <select> jelölőelemmel definiáljuk.

A következő képen a „Billentyűzettel nem használható egyedi komponensek” szöveg olvasható. Mellette a következő kód látszik:

```
<div onclick=”lenyit()”>Menü</div>
```

Előadó: Egyedi fejlesztésű interaktív komponensek, például egyedi gombok, jelölőnégyzetek, rádiógombok, választólisták esetén gyakori akadálymentességi

hiba, hogy a komponens azért nem fókuszálható, mert a fejlesztéséhez felhasznált HTML jelölőelem alapértelmezetten nem interaktív, tehát nem is fókuszálható.

Jellegzetesen ilyen például a <div> vagy a jelölőelem. Ezek ugyan a HTML tabindex attribútumának segítségével viszonylag könnyen fókuszálhatóvá tehetők, de az akadálytalan billentyűzetes kezelést ez még messze nem fogja megoldani. A fókuszálhatatlanság mellett az is előfordul, hogy a komponenshez tartozó egyedi JavaScript kódban általában csak az egéreseemények (például a click vagy a mouseenter események) kezelése van megvalósítva. Márpedig a billentyűzetes felhasználók a komponens fókuszálását követően valamelyik kiemelt billentyűt fogják lenyomni, amit a JavaScript kódban ugyanúgy le kell kezelni. Tehát ha mindenképpen egyedi komponenst szeretnénk alkalmazni, akkor olyat válasszunk vagy fejlesszünk, amelynek billentyűzetes kezelése teljes mértékben biztosított.

A következő képen a „Ne csak a hover legyen az egyetlen esemény” szöveg olvasható. Mellette egy fotó látszik, amin egy nyilat ábrázoló egérkurzor van.

Előadó: Szorosan ide kapcsolódik az a probléma is, amikor egy komponensnél kizárólag az egérkurzor rávitele (vagyis a hover-nek vagy mouseenter-nek hívott esemény) jelenti az egyedüli interakciót. Ilyen lehet például a legördülő menüknél, vagy a súgó buborékok megjelenítésénél is. Ezeket nem csak a billentyűzetes felhasználók képtelenek használni, de sokszor az érintőképernyősök sem. A problémára esetenként megoldás lehet, ha a komponens a billentyűzetes fókuszálási eseményre is pont ugyanazt csinálja, mint a mouseenter eseményre. Más esetekben azonban célravezetőbb, ha a komponens elsődleges interakciós lehetőségét inkább az egeres, érintőképernyős és billentyűzetes megnyomhatósága biztosítja.

A videó záróképén a KIFÜ logója, és „A magyarországi digitalizáció szolgálatában” jelmondata látható.